

INKLYUZIV TA'LIM SHAROITIDA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA MASHG'ULOTLARNI TASHKIL QILISH METODIKASI

Xajiyeva Yayra Farxodovna

Yangibozor pedagogika kolleji maxsus fan o'qituvchisi

Annotatsiya. Bugungi kunda umumiy rivojlanish maktabgacha ta'lim tashkilotlari sharoitida nogiron bolalarni tarbiyalash va o'qitishda inklyuziv yondashuvni joriy etish dolzarb muammolardan biridir. Ushbu maqolada mamlakatimizda joriy qilinayotgan yangi ta'lim tizimi ya'ni inklyuziv ta'lim tizimining takomillashuvi va bu ta'lim tizimi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ham joriy qilinganligi, maktabgacha ta'lim tizimidagi imkoniyati cheklangan bolalarga o'z tengdoshlari qatorida ta'lim berish va shu bilan bir vaqtda ularning ehtiyoji hamda qobiliyatlariga qarab individual yondoshish, inklyuziv ta'lim tizimini rivojlantirish maqsadi va vazifalari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, rivojlanish, takomillashuv, maxsus ta'lim, ijodiy yondashuv, maxsus ta'lim, zamonaviy yondashuv, maktabgacha ta'lim tashkiloti.

KIRISH

Maktabgacha ta'lim sohasidagi normativ-huquqiy bazani yanada takomillashtirish, maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun shart-sharoitlar yaratish, bolalarning sifatli maktabgacha ta'lim bilan qamrovini oshirish, undan teng foydalanish imkoniyatlarini ta'minlash ko'zda tutildi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi farmoniga muvofiq O'zbekistonda inklyuziv ta'limni rivojlantirish, alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga ta'lim-tarbiya berish tizimini takomillashtirish hamda ularga ko'rsatiladigan ta'lim xizmatlari sifatini yaxshilash maqsadida 2020-2025-yillarda xalq ta'limi tizimida inklyuziv ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi ishlab chiqildi.

Bu konsepsiyada alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga ko'rsatiladigan ta'lim xizmatlari sifatini yaxshilash bo'yicha quyidagi vazifalar belgilandi:

- alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar ta'lim oladigan ta'lim muassasalari binolariga qo'yiladigan talablarni ishlab chiqish va tasdiqlash;

- alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar o'qitiladigan ta'lim muassasalarini zarur adabiyotlar, metodik qo'llanmalar, turli kasblarga o'qitish uchun uskuna va jihozlar bilan ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish;

- alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarni o'qitish uchun inklyuziv ta'lim tizimini tashkil etish, umumta'lim muassasalarini maxsus moslamalar (ko'tarish qurilmasi, pandus, tutqich va boshqalar), shuningdek tegishli kadrlar (maxsus pedagog, bolalarni ruhiy-pedagogik kuzatish bo'yicha mutaxassislar) bilan ta'minlash;

- alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning moslashishi va integratsiyasi uchun maktab-internatlarni bosqichma-bosqich maxsus jihozlar bilan ta'minlash va boshqalar.

ASOSIY QISM

Ta'limga zamonaviy yondashuv va umuman ijtimoiy-madaniy siyosatga ko'ra, ta'lim olish huquqi nogironlik sabablaridan qat'i nazar, barcha bolalarga, shu jumladan, nogiron bolalarga ham tegishlidir. Umumiy ta'limni rivojlantirish jarayonlaridan biri inklyuziv ta'lim bo'lib, u barcha uchun ta'lim olish imkoniyatini, ta'limni barcha bolalarning turli ehtiyojlariga moslashtirishni nazarda tutadi, bu esa nogiron bolalar uchun ta'lim olish imkoniyatini ta'minlaydi.

Inklyuziv ta'lim - nogiron bolaning umumiy ta'lim muassasasida tengdoshlari orasida, uning maxsus ta'lim ehtiyojlarini hisobga olgan holda, namunaviy dasturlarga muvofiq o'rganishini ta'minlaydigan maxsus tashkil etilgan ta'lim jarayoni. Nogiron bolani inklyuziv ta'lim olishda asosiy narsa tengdoshlari bilan ta'lim va ijtimoiy tajriba orttirishdir.

Inklyuziv ta'lim samaradorligining asosiy mezoni - bu ijtimoiylashuvning muvaffaqiyati, madaniyatga kirishi, maxsus bolaning ijtimoiy tajribasini rivojlantirish, uning akademik bilimlarni o'zlashtirishi. Inklyuziv ta'lim alohida ta'lim ehtiyojlari va individual imkoniyatlarning xilma-xilligini hisobga olgan holda barcha o'quvchilar uchun ta'lim olishdan teng foydalanishni ta'minlashi kerak.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'lim bolalarning yagona ta'lim maydonida birga bo'lishidan ko'proq narsadir. Maktabgacha ta'limga inklyuziya g'oyasi sakkizta asosiy tamoyilga asoslanadi, ularga rioya qilish qo'yilgan pedagogik maqsadlarga erishish uchun zaruriy shartdir: Insonning qadr-qimmatini uning tug'ma qobiliyatlari va yutuqlariga bog'liq emas. Har bir inson his qilish va fikrlash qobiliyatiga ega. Har bir inson tinglash va o'z fikri, tajribasi va xulosalarini bildirish huquqiga ega. Hamma odamlar bir-biriga muhtoj. Har bir inson do'stlik va tengdoshlarning qo'llab-quvvatlashiga,

murabbiylarning maslahatiga muhtoj. Barcha o'quvchilarning taraqqiyoti odamlar nima qila olmasligi bilan emas, balki nima qila olishlari bilan belgilanadi. Xilma-xillik insoniy munosabatlarning barcha jihatlarini yanada to'liqroq qiladi. Haqiqiy ta'lim faqat haqiqiy munosabatlarda amalga oshirilishi mumkin.

Inklyuziv ta'limning afzalliklari:

Bolalar bog'chalarida nogiron bolalarni tarbiyalash va o'qitish uchun maxsus sharoitlar yaratish.

Bolalar bilan guruhda bo'lish, o'quvchiga ixtisoslashgan mutaxassislar tomonidan zarur psixologik va pedagogik yordam ko'rsatish.

Nogiron bolalar tengdoshlari bilan muloqot qilishni o'rganadilar va o'zlarini boshqa bolalar bilan teng his qiladilar. Integratsiyalashgan ta'lim sizga nogironligi bo'lgan bolalarning kuchini faollashtirish va ularni hayot qiyinchiliklarini engish uchun sozlash imkonini beradi.

O'qituvchilar faoliyatiga ta'sir ko'rsatishning innovatsion usullari nutqi buzilgan bolalar bilan tuzatish va rivojlanish ishlarining istiqbolli vositasiga aylanmoqda. Ushbu usullar samarali tuzatish vositalaridan biri bo'lib, maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq qiyinchiliklarini bartaraf etishda maksimal muvaffaqiyatga erishishga yordam beradi. Innovatsion usullar, ko'p kuch talab qilmasdan, bolalar nutqini tuzatish jarayonini optimallashtiradi va butun tananing yaxshilanishiga hissa qo'shadi. Nutqning kam rivojlanganligini bartaraf etishda nutq terapiyasi aralashuvi bolalarni o'z fikrlarini izchil, izchil, grammatik va fonetik jihatdan to'g'ri ifoda etishga va atrofdagi hayot voqealari haqida gapirishga o'rgatishdan iborat.

O'qitishning faol usullari va usullaridan foydalanish bolalarning bilim faolligini oshiradi, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi, o'quvchilarni o'quv jarayoniga faol jalb qiladi, ularning mustaqil faoliyatini rag'batlantiradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, inklyuziv ta'lim har bir bolaning individual psixofizik imkoniyatlariga muvofiq nogiron bolalarning maksimal ijtimoiylashuvini ta'minlaydi; Ta'lim faoliyatining barcha ishtirokchilarida o'zaro hurmat, bag'rikenglik, o'zini jamiyatning bir qismi sifatida anglash kabi umuminsoniy qadriyatlarni shakllantiradi, muayyan shaxsning qobiliyatlari va iste'dodlarini rivojlantirish, o'zaro yordam va rivojlanish imkoniyatini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida qarori PQ-4312 08.05.2019

2. D.S.Qaxarova "Inklyuziv ta'lim texnologiyasi" o'quv va metodik qo'llanma 2014-yil

3. M. Raхmonova МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ЁШИДАГИ БОЛАЛАРГА ТАЪЛИМ БЕРИШДА КОМПЕТЕНЦИЯВИЙ ЁНДАШУВ. Respublika OAK. Илимий-методикальщ журнал 5/1 2022 y.101-105 bet

4. F.B. Umarova. МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМДА ИНКЛЮЗИВ ТА'ЛИМ ТИЗИМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ. SCIENTIFIC PROGRESS. Scientific Journal ISSN: 2181-1601 VOLUME 1 | ISSUE 3 | 2021